

EKO KROG – društvo za naravovarstvo in okoljevarstvo, Ravenska vas 3, 1410 Zagorje ob Savi
davčna številka: 98997661, matična št.: 1050907000, št. poslovnega računa: 0233 8025 4927 830,
tel.: +386 41 413 855, e-mail: eko.krog@gmail.com, splet: www.ekokrog.org, FB/Twitter: @ekokrog

Št. dokumenta: D-19-21

Zagorje ob Savi, 24.3.2021

Poslancem Državnega zbora

Razgrajevanje okoljske zakonodaje po korakih

(Ali zakaj novela Zakona o vodah zagotovo vodi v uničenje vodne dediščine Slovenije)

Nadzor nad onesnaževalci v Sloveniji ni bil nikoli učinkovito vzpostavljen in organiziran. V zadnjih letih pa se postopno in načrtno ter korak za korakom razgrajuje okoljska zakonodaja.

1. Iz postopkov okoljskih soglasij se s spreminjanjem zakonodaje in nesprejemljivo prakso izloča prebivalce in civilno družbo.
2. Onesnaževalec sam naroči in plača izvajalca presoje vplivov in obratovalnih monitoringov, kar poraja sum v verodostojnost rezultatov nadzora.
3. Stroki v pristojnih državnih institucijah se bo odvzela možnost podajanja negativnega mnenja za posege, ki imajo velik vpliv na okolje.
4. Inšpektorat za okolje in naravo že več let opozarja na kadrovsko podhranjenost, zaradi katere se neobdelane prijave kopičijo.

V teh razmerah Vlada RS po skrajšanem postopku spreminja Zakon o vodah tako, da bodo tveganja za onesnaženje naših voda še večja. Odpira možnosti, po katerih bi bili dovoljeni posegi v priobalna zemljišča z negativnimi posledicami na ekološko, kemijsko in količinsko stanje stanja voda. Na vodovarstvenem območju bi dovolili gradnjo objektov in naprav, ki so namenjeni proizvodnji, v katero so vključene nevarne snovi in celo odlagališča odpadkov.

Pri teh posegih civilna družba in prebivalci ne bodo več imeli nobene besede, strokovnjaki pa bodo prisiljeni oblikovati mnenja v nasprotju z neodvisno funkcijo in strokovno etiko. Ko bodo posegi končani, bodo onesnaževalci sami sebi merili vplive, katerih prekoračitve je zelo težko dokazati. Četudi se jih dokaže, je učinkovito ukrepanje zaradi kadrovske podhranjenosti inšpektorata vprašljivo.

Predlog sprememb Zakona o vodah je v teh okoliščinah na področju zaščite okolja, narave in zdravja ljudi nerazumno, nesprejemljivo igranje z našimi vodami. Zato predlagamo, da Vlada RS in Ministrstvo za okolje v celoti umakneta spremembe Zakona o vodah ter najprej vzpostavita dobro organiziran in učinkovit način nadzora nad onesnaževalci.

V nadaljevanju navajamo samo pomembnejše spremembe okoljske zakonodaje, se pa poleg teh dogajajo še številne druge, ki skupaj neodgovorno in nesprejemljivo krčijo raven varstva okolja in narave ter s tem zdravja ljudi na račun lažjega dostopa onesnaževalcev do naših naravnih virov brez vsakršnih ovir ali odgovornosti.

IZLOČANJE STRANSKIH UDELEŽENCEV

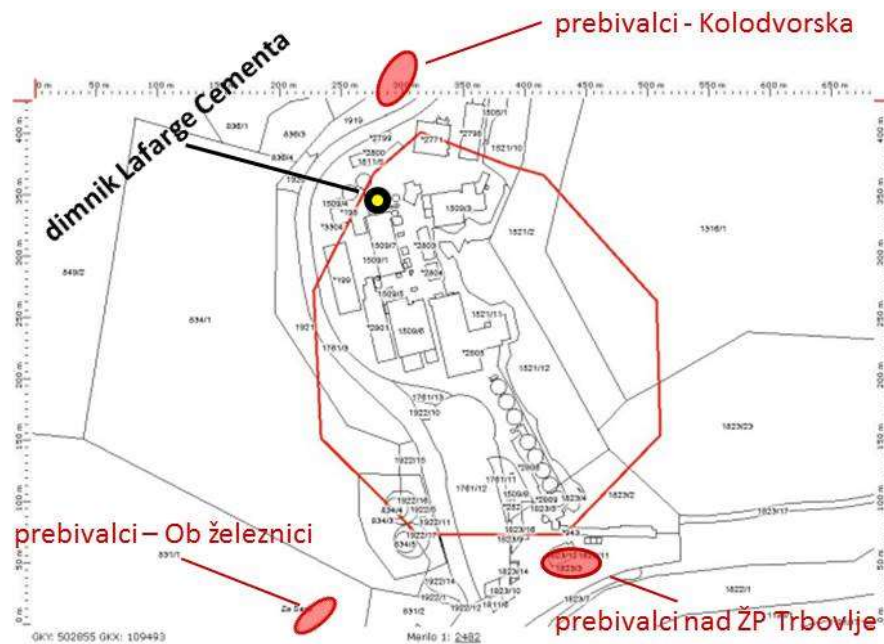
Sedaj veljavni Zakon o varstvu okolja (ZVO-1) določa stranske udeležence v postopkih okoljskih soglasij in okoljevarstvenih dovoljenj. Oba postopka se sprožita v primeru dejavnosti, ki imajo lahko velik negativen vpliv na okolje.

Stranski udeleženci so lahko:

- osebe, ki bivajo na vplivnem območju naprave ali imajo tam nepremičnino, ali
- nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu.

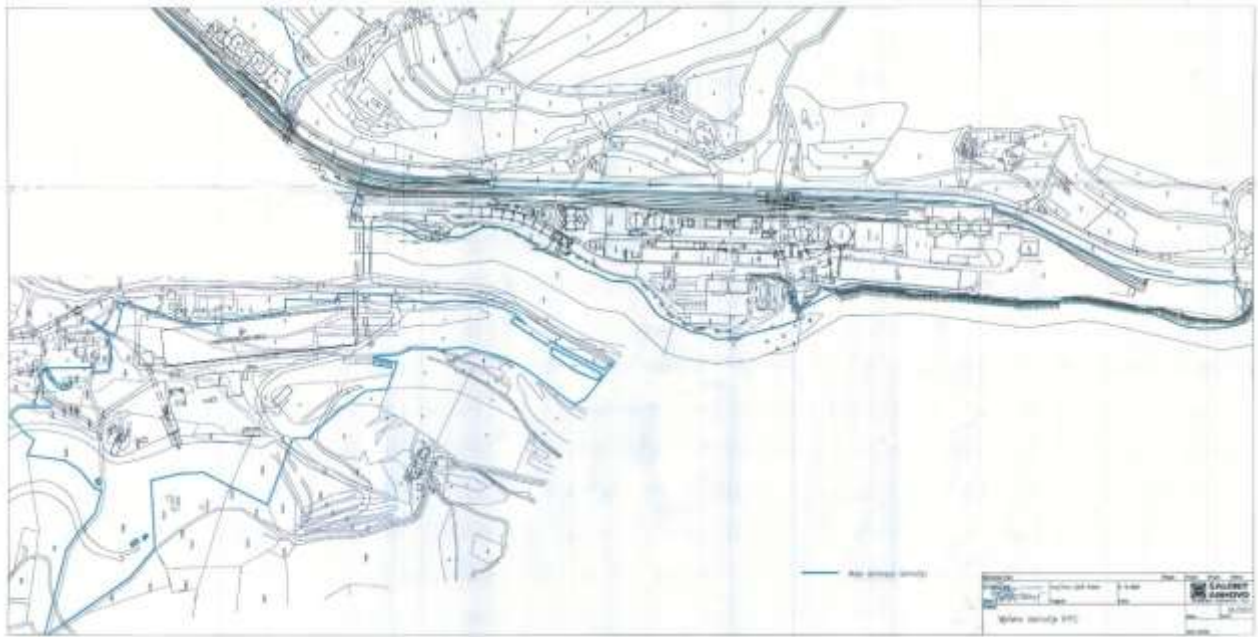
Že pred leti se je vzpostavila praksa, da se vplivna območja zamejijo natanko na ograjo onesnaževalca in s tem iz postopkov izločijo prebivalce in lastnike nepremičnin (slika 1 in slika 2).

Slika 1: Predlog vplivnega območja za cementarno Lafarge Trbovlje (2012).

Vir: Elaborat EIMV za naročnika Lafarge Cement, 2012

Slika 2: Vplivno območje cementarne Salonit Anhovo (2007)

Noveliran Zakon o varstvu okolja (ZVO-2), predlaga, da se iz teh postopkov kot stranski udeleženci izločijo še nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu. Spremembe še niso sprejete, je pa že zaključena javna obravnava.

IZLOČANJE DRŽAVNIH MNENJEDAJALCEV

V postopkih, kjer je pričakovati negativen vpliv na okolje in naravo, sodelujejo tudi državni mnenjedajalci, kot so denimo Zavod za varstvo narave Republike Slovenije, Zavod za ribištvo Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije.

Poleg novele Zakona o varstvu okolja, je v postopku novelacije tudi Gradbeni zakon. Spremembe še niso sprejete, je pa že zaključena javna obravnava.

Novela Gradbenega zakona skrajšuje postopke tako, da izdaja negativnega mnenja za gradnje s škodljivimi vplivi na okolje sploh ne bi bila več mogoča. Gre za integralni postopek, kjer se postopek izdaje gradbenega dovoljenja in postopek presoje vplivov na okolje združita.

Novela Zakona o varstvu okolja bi strokovnjakom preprečila izdajo negativnih mnenj v postopkih presoj vplivov na okolje. Državni mnenjedajalci bi po novem imeli samo dve možnosti: da se opredelijo, da je projekt in poročilo ustrezno, ali, da je projekt in poročilo potrebno dopolniti. Negativno mnenje sploh ni več opcija.

Tako bodo iz postopkov glede posegov, okoljskih soglasij in okoljskih dovoljenj izločeni vsi stranski udeleženci. Tekli bodo izključno med investitorjem in Ministrstvom za okolje in prostor (oziroma med politiko in gospodarstvom). Glas okolja, narave in zdravja ljudi v teh postopkih ne bo več zastopan.

ONESNAŽEVALEC KOT NAROČNIK IN PLAČNIK

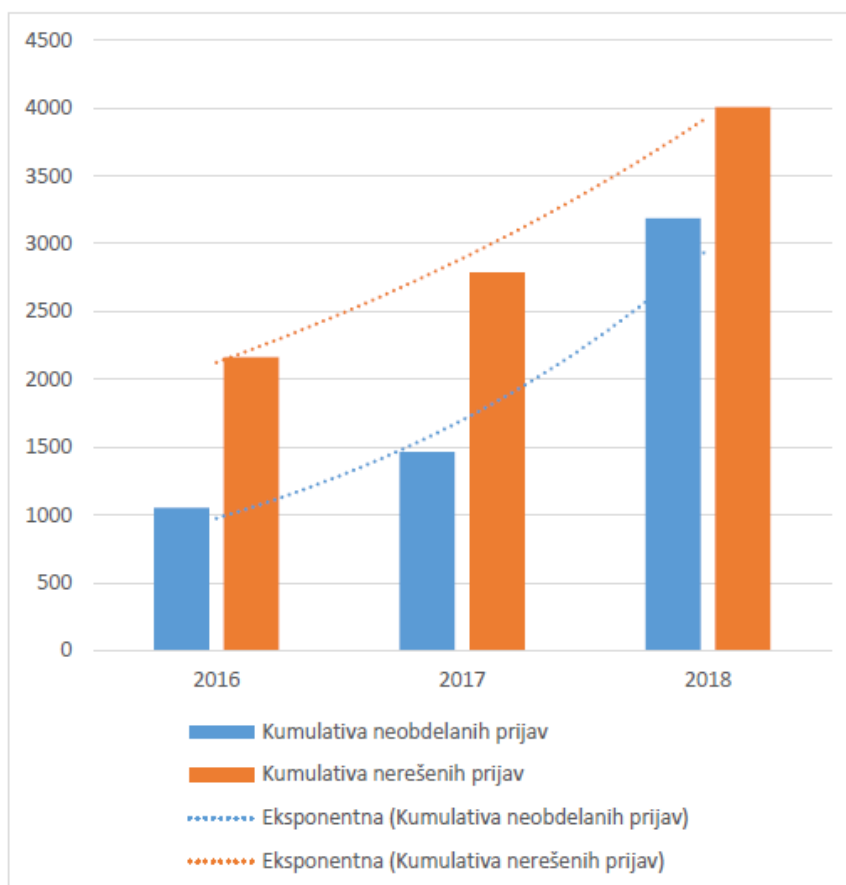
Nevladne organizacije že dolgo opozarjamo na neustrezno urejen način izbire izvajalcev presoje vplivov na okolje in obratovalnega monitoringa. V obeh primerih podjetje samo izbere izvajalca in ga tudi plača. V takem razmerju moči obstaja velika verjetnost vpliva onesnaževalca na rezultate presoj in meritev izpustov. Leta 2016 se je nevladnim organizacijam pridružil tudi Varuh človekovih pravic in na okoljsko ministrstvo podal priporočilo za urejanje tega izziva. MOP je tudi naročnik primerjalne analize normativnega urejanja obratovalnega monitoringa, ki ga je junija 2020 izdelal PIC (Pravno informacijski center nevladnih organizacij) in podal vrsto konkretnih priporočil za spremembe. Kljub temu novela Zakona o varstvu okolja ZVO-2 ne predvideva nobenih sprememb na tem področju.

NEUČINKOVITA INŠPEKCIJA ZA OKOLJE IN NARAVO

Inšpekcija za okolje in naravo v letnem poročilu 2018:

"V povprečju ION (inšpekcija za okolje in naravo) na leto prejme približno 3500 prijav in jih reši okoli 2500. Z zdajšnjim številom inšpektorjev ION ne more zagotavljati rednega nadzora in sprotnega odziva na prijave in pobude, zaradi česar se neobdelane prijave kopičijo. Neobdelane prijave so prijave, pri katerih inšpekcijski ali prekrškovni postopek še ni uveden."

Slika 3: Prikaz kopičenja neobdelanih in nerešenih prijav v obdobju 2016-2018 (Vir: <https://podatki.gov.si/dataset/letna-porocila-o-delu-inspektorata-rs-okolje-in-prostor-irsop>)

Inšpekcija za okolje in naravo v letnem poročilu 2019:

"Inšpektorjev za okolje je bistveno premalo, da bi lahko izvajali ustrezen nadzor področja, ki jim ga nalaga okoljska zakonodaja. ... Kljub temu menimo, da nam z notranjimi ukrepi in postopki za povečevanje učinkovitosti ne bo uspelo zapreti vrzeli med zagotovljenim in potrebnim obsegom nadzora, zato tudi letos pozivamo h kadrovske krepitvi ION oziroma zmanjšanju obsega nalog (npr. s prenosom na lokalno raven, naravovarstvene ali vodovarstvene nadzornike ...).

ZAKON O VODAH

Priobalna zemljišča

Predlagane spremembe Zakona o vodah spreminjajo dovoljene posege v priobalna zemljišča in način odločanja o teh posegih. Najverjetnejši učinek te spremembe bo povečanje posegov v priobalna zemljišča z negativnimi posledicami na ekološko, kemijsko in količinsko stanje stanja voda ter na zagotavljanje varstva pred škodljivim delovanjem voda. S predlaganimi spremembami se bo tudi v Sloveniji začela uveljavljati praksa omejevanja dostopa do vode kot javne dobrine.

Pitna voda

Po obstoječem Zakonu o vodah je na vodovarstvenem območju prepovedana gradnja objekta in naprave, ki je namenjena proizvodnji, v katero so vključene nevarne snovi in za katero je v skladu s predpisi na področju varstva okolja treba pridobiti okoljevarstveno soglasje, ter objekta in naprave za odlaganje odpadkov. Novela pa dodaja izjemo »razen če je v aktu iz 74. člena tega zakona določeno drugače in to nima bistvenega vpliva na zdravstveno ustreznost voda.«

Novela z dodano izjemo dovoljuje izjeme pri gradnji objektov z nevarnimi snovmi ter objekta in naprave za odlaganje odpadkov na vodovarstvenem območju, saj te izjeme omogoča v Uredbi o vodovarstvenem območju za posamezno vodno telo vodonosnika, ki pa jo sprejme Ministrstvo za okolje, kar pomeni, da bodo take izjeme zlahka sprejete.

Zakon o vodah je bil v javni obravnavi zgolj 12 dni, z vladne strani so bili po javni razpravi ustvarjeni novi amandmaji, ki so vsebinsko spremenili vsebino predloga. Podan je tudi predlog, da se spremembe Zakona sprejmejo po skrajšanem zakonodajnem postopku, ki je predviden za manj pomembne spremembe zakonodaje.